

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

זמני השבת

ירושלים

כניסה 19:17 יציאה 20:08 ר"ת 21:03

גיליון 212

נשא-שבועות-תשפ"ג

"ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום"

בסוף פרשת נשא אנו מוצאים שנשיאי ישראל מביאים קרבן למשכן: "וַיִּקְרְבוּ נְשֵׂי־יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשֵׂי־הַמִּטֹּת הֵם הַעֲמֻדִים עַל הַפְּקָדִים. וַיָּבִיאוּ אֶת קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ עֶגְלֹת צֶבַע וְשֵׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֶגְלָה עַל שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׂוֹר לְאָחַד וַיִּקְרְבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּתָה אוֹתָם אֶל הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבַדְתּוֹ".

אומר **מדרש רבה**: "ויקריבו אותם לפני המשכן- באו ועמדו לפני המשכן ולא קבל משה מהם עד שנאמר לו מפי הקב"ה קח מאתם. משמע, שהנשיאים מביאים את קרבנם ומשה מסרב לקבל זאת מהם ואומר, מי ביקש מכם להביא קרבן זה? סבר משה, שאת המשכן יש לשאת בידיים ע"י הלוויים ולא בעגלות ולכן סירב לקבל מהם. אמר לו הקב"ה, 'קח מאיתם'.

ומה קורה למשה באותם רגעים? משה מתחיל לחשוב מהיכן ידעו הנשיאים שצריך להביא קרבן זה? הרי הקב"ה לא ציווה אותו על כך. **אומר המדרש**: באותה שעה היה משה מתיירא, שמא הסתלקה ממנו רוח הקודש ושרתה על הנשיאים. אמר לו הקב"ה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, לך הייתי אומר שתאמר להם. אלא, לכך היה שהסכימה דעתם לדעת עליונה.

דברים אלו קשים, מדוע משה חושש כ"כ? הרי בפרשה הבאה נקרא על כך שאלדד ומידד מתנבאים במחנה ורץ יהושע למשה ואומר לו משה כלאם. משיב לו משה: "המקנא אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן יהוה את רוחו עליהם". מכאן שמשה שמח מכך ורוצה שכמה שיותר מישראל יזכו להגיע לדרגת נבואה ואם כך, מה קרה עם הנשיאים שמשה מתיירא שעברה ממנו רוח הקודש ושרתה עליהם?

אלא, נביא המתנבא נבואה שאינה נוגעת לכלל ולציווי האלוקי, משה שמח בו. אבל כאן הדבר נוגע לציווי המשכן וידוע שמשה הוא זה שקיבל מתחילה את כל ציווי המשכן על כל פרטיו ואינו מבין מדוע יש ציווי להביא עגלות והוא אינו יודע מכך. חשוב שנבין, למשה אין בעיה שיש מישהו אחר שנאמר לו, עינו לא צרה באף אחד חלילה. אלא, רצה משה להבין איזה חיסרון יש בו, שבעבורו לא זכה שיאמר לו הקב"ה את הציווי על מנת לתקן עצמו. על כך השיבו הקב"ה, אילו הייתי אומר להם להביא, וודאי שהייתי אומר לך. אבל הם הביאו מעצמם וכינוו זאת לדעת עליון.

עוד **ממשיך המדרש ואומר**: והיה מתיירא ואומר, שמא אחת העגלות נשברה או קרבנם מת או נפל בו מום ונמצא קרבנם פסול. **אומר ספר ענף יוסף** על מדרש רבה, מה שהביאו הנשיאים שש עגלות, זה כנגד ששת ימי בראשית ושישה סדרי משנה. שניים עשר בקר, כנגד שניים עשר שבטים ומזלות. ונמצא שהמספר אותו הביאו הנשיאים אינו מקרי, אלא מכוון. סבר משה, שאם תישבר עגלה וכדו' יהיה אותו מספר חסר וממילא יפסל הקרבן.

אמר לו הקב"ה: "קח מאתם וְהָיוּ לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד", ניתן להם הויה שיהיו קיימים לעולם. ר' חמא בר ר' חנה אמר, בבית עולמים הקריבום (את אותם שוורים עליהם נישא המשכן, הקריב שלמה בזמן בית ראשון. השוורים החזיקו מעמד כ 450 שנים). אמר ר' לוי, "ויזבח המלך שלמה את זבח הַבָּקָר", הבקר הידוע, אלו אותם שוורים שנשאו את עגלות המשכן. ואם לא שלמה המלך שהקריבן, היו אותם שוורים קיימים ולא היו מזקנים ולא נטרפים ולא היה נופל בהם מום עד עצם היום הזה. והלא ק"ו, מה עגלות ששימשו את עמודי המשכן, ניתנה להם הויה והיו קיימות לעולם, ישראל שדבקים בקב"ה לא כל שכן? שכתוב: "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום".

שואלים **בעלי התוספות**: כיצד הקריב שלמה את אותם שוורים? הרי דין בהמה שהזקינה, שפסולה היא לקרבן ונחשבת כאילו נפל בה מום. אלא, הוראת שעה היתה מאת השם להקריבם.

אבל הק"ו הזה אינו מובן. שהרי הפרות נשאו זמן רב, אבל הנשיאים שהביאום הם אינם, אז איזה ק"ו יש כאן? ועוד, אומר המדרש שלא היה בבהמות כל מום וידוע שכאשר ישראל עמדו בקבלת התורה, הקב"ה ריפא את כולם מהמומים שהיו בהם לאחר שנות השעבוד במצרים. מהיכן למדו זאת? "ויכל העם בראים את הקולות"- מכאן שלא היה סומא ביניהם. "וענו כל העם"- מכאן שאין בהם אילם. "ויאמרו, נעשה ונשמע"- מכאן שאין בהם חירשים. אבל בשעה שחטאו בעגל, חזרו לאותם מומים שהיו להם מעיקרא. ואילו הפרות לא היה בהם שום מום ושוב לא מובן הק"ו. אם תאמר שאם לא היו חוטאים ישראל, לא היתה מיתה שולטת בהם ולא היו בהם בעלי מומים. הרי לא שייך חטא בבהמות וכיצד ניתן ללמוד מהם ק"ו?

אלא, הק"ו הוא לעניין של לעתיד לבוא, שיבואו ישראל לחיי הנצח, שם אין מושג של מיתה או חטא. אז נדבקים באור השכינה וחיים לנצח נצחים וזה הק"ו מהבהמות. הבהמות עסקו בדברים הסובבים את המשכן, עמודים ואדנים וזכו להידבק בקדושה ולהיות קיימים לעד. אם כן, יהודי שעוסק בתורה ובמצוות שהם גוף המצווה, על אחת כמה וכמה שיזכה לחיי הנצח.

רמז לדבר נמצא **בגמרא בסנהדרין** (צ): ששואלת, מניין לתחיית המתים מהתורה? משיבה הגמרא: "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום", מה היום כולכם קיימים, אף לעוה"ב כולכם קיימים. **אומר רש"י**: המילה 'היום' מיותרת והיה מספיק לכתוב, חיים כולכם. ולא עוד, היום-כהיום. מה היום אתם קיימים, אף לעתיד לבוא אתם קיימים. מכאן שהק"ו מהבהמות הוא לעתיד לבוא, למי שיזכה להידבק בתורה.

אומרת הגמרא, שעמי הארצות לא יחיו לעוה"ב. ומה תקנתם? ידבקו בתלמידי חכמים. כך שואלים, במה זכות נשים לעוה"ב? לא בעבור קיום המצוות, אלא בעבור החיבור לתורה ולמרות שאישה אינה חייבת בלימוד תורה, ע"י זה ששולחת את ילדיה ובעלה ללמוד תורה, זוכה לחיי העולם הבא.

נבין היכן היו מונחים רבותינו בעניין עסק התורה. מסופר על הרב מפנונביץ והרב וסרמן שישבו ללמוד בחברותא בחיבורו של החפץ חיים- המשנה ברורה. באחד המקומות, ציין החפץ חיים מקור מסוים לדבריו ורצו השניים לפתור את המקור לראות את הדברים בהרחבה. פנו השניים לחפץ חיים כיוון ששיערו שיש לרב את הספר בביתו (אחרת כיצד הביא אותו כמקור) וביקשו ממנו להשאיל את הספר. נאנח הרב ונראה צער על פניו והשיב להם שהוא עצמו השאיל את הספר מאיזה יהודי והספר כבר לא אצלו. שאל אותו הרב וסרמן, מדוע הרב נאנח לשאלתנו? האם אין לרב אפשרות לרכוש את הספר? השיב לו החפץ חיים, אין הדבר כך. הצער שלי הוא על הספרים שיש לי! את הספרים קניתי בסכף שעמלתי עליו ומצטער אני על הזמן שעבדתי בכדי לקנות את הספרים, כי כמה תורה הייתי יכול להספיק ללמוד בזמן שעבדתי להרוויח כסף לקנות את הספרים.

כך מצאנו אצל הגאון ר' עובדיה, ששאל אותו אדם אחד. מה יעשה אדם שלפני הסעודה נכנס לעשות צרכיו? אמר לו, ייטול ידיו, יברך המוציא ואחר כך יברך אשר יצר (ויש בדבר מחלוקת). אמר לו אותו יהודי, מדוע שלא יטוף ידיו ללא כלי וממילא אין זה מועיל לסעודה, יגב ידיו ויברך אשר יצר ולאחר מכן ייטול ידיו בכלי לסעודה ויברך על הנטילה ויעשה המוציא. השיב לו הרב, לא חבל על כל הזמן הזה של ביטול תורה, עד שישטוף ידיו ויגב פעם נוספת.

על ר' עקיבא איגר מסופר, שישב יום אחד ללמוד עם בנו שלמה. הבן של שלמה, נכדו של ר' עקיבא הלך במקום מסוכן ובלו משים נפל לבור עמוק. הרגיש ר' עקיבא שנכדו בסכנה, עזב את הלימוד, הלך להצילו והדבר ארך כעשרים דקות. חזר הרב ללימוד ובסופו סיפר לבנו מה אירע עם בנו. הוסיף ואמר הרב, שעל הכל הוא מוחל, מלבד על אותם עשרים דקות של ביטול תורה. שמע זאת הנכד וצם כנגד זה עשרים שבועות.

זה הצער של גדולי ישראל על ביטול התורה אפילו לרגע אחד מבזבז. לימוד התורה הוא העיקר אפילו יותר מהצלת נפשות וכל שכן לפני כל דבר אחר. כי אין מה שיכול לעמוד אל מול לימוד התורה. אנו שמבזבזים ימים ולילות, כמה רחוקים אנו ממעלתם. מכאן שלא יחשוב אדם על עצמו שיש לו איזה מעלה, אם יש לו שיעור קבוע פעם בשבוע. עלינו להיות דבוקים בהשם וכל יום ורגע שנלמד תורה, נזכה להידבק בבורא לנצח. אם כן, מה אדם רוצה לעשות עם חייו? לבזבז אותם ככה לריק? כיצד יתכן שאין לאדם לימוד קבוע בכל יום? למה רק הממון נלגד עיניו? עלינו לנצל את היום הקדוש של מתן תורה, שבזכותו נזכה לחיות לעולם.

נחזור לעניין הנשיאים. לא סתם הביאו הנשיאים את תרומתם למשכן. שהרי כאשר ביקש משה להביא נדבה בהקמת המשכן, אמרו הנשיאים, ישראל יביאו ראשונים ואנו נשלים את החסר. אבל כידוע, ישראל תוך שלושה ימים הביאו את כל הדרוש למשכן ולא נשאר לנשיאים מה להביא. לכן, בפעם הזאת התנדבו הנשיאים ראשונים, שלא יחזור המקרה על עצמו. אבל עלינו להבין, שאם המניע הוא זריזות רק ביחס למעשה הקודם שלהם, כנראה שהתורה לא היתה מתייחסת בצורה רחבה למעשה ומרחיבה עליו פסוקים רבים. בהכרח שיש כאן משהו עמוק יותר, יש איזה מסר שרוצים הנשיאים להעביר לישראל ולכן הדבר מקבל התייחסות בתורה וננסה להבין את העומק שמסתתר כאן.

אומר **השם משמואל**: בפעם הראשונה שהתנדבו ישראל למשכן ואמרו הנשיאים שהם ישלימו את החסר, על דרך הרמז אמרו הנשיאים, שאם ישראל יהיו חסרים באהבת השם, מסתמא לא יביאו את כל הדרוש למשכן והם ישלימו אהבה זו. שהרי, כאשר אדם אוהב אדם אחר וחפץ לתת לו מתנה, הוא יסקיע ויחפש מתנה ראויה וככל שתגדל האהבה אליו כך תהיה הנתינה גדולה יותר. וכאשר אדם מתיירא מהאחר, ככל שיותר מתיירא, כך הוא עושה את הציווי במלוא המובן. כך ברגע שיש ציווי של המצווה ולא משנה מה הציווי, אדם ירא באמת לא יזוז מהציווי. נביא דוגמא משה: הקב"ה אומר למשה, נקום את נקמת בני ישראל מאת המדיינים ואחר האסף אל עמך. תוך שעה משה מעמיד את הצבא ומוכן למלחמה, זאת על אף שהוא יודע שבתום המלחמה הוא הולך לבית עולמו. כי אין דבר שמעניין אותו יותר מהציווי האלוהי.

אומר **הילקוט שמעוני**: "שלושה דברים שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו. בשעה שאמר לו ועשו לי מקדש, אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם, כתיב הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואתה אומר ועשו לי מקדש? (משה לא מבין כיצד אפשר להכין לקב"ה מקום, הרי מלא כל הארץ כבודו). אמר ליה הקב"ה: משה, לא כשם שאתה סבור. עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום ושמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכינתי למטה". ומדוע נבהל משה כ"כ? מתוך אהבת השם שהיתה לו, הוא מבין שצריך להכין דבר לפי כבוד המקבל והוא מבין שלא ניתן לייצר מקום שיכיל את הקב"ה. זה שאנו אומרים, ואילו פינו מלא שירה כים ולשונו רינה כהמון גליו. ואחר כל אומרים, על כן אברים שפילגת בנו. אז לפי האמת, היינו צריכים פה כמו הים להודות להשם, אבל אין לנו ולכן רק עם מה שנתת לנו אנו יכולים לשבח אותך. לנו אסור לשבח את השם יותר ממה שקבעו לנו רבותינו, האל הגדול הגיבור והנורא. אם חילה נוסף שבח אחר, תמיד יתחסר משהו מהשבח של הבורא ולכן אל לנו להוסיף יותר ממה שקבעו לנו חכמים.

אמרו הנשיאים, אולי ישראל יתנו נדבה רק על מנת לצאת ידי חובה ולא כפי אהבתם ואז הדבר לא יספיק והם ישלימו. כמובן שהתברר שהנשיאים טעו וליבם של ישראל בער בהם באהבה ויראת השם והביאו את כל הדרוש למשכן. משראו הנשיאים כך, היה להם רצון להשלים את ישראל בנקודה אחרת. ונקדים את דברי **הרמב"ן** על ההגדרה של נשיא: אם הכונה לשאת ראש על זולתם, היה לכתוב נשא (בלי י) ולמה כתב נשיא? שמנשאים ראש ישראל. על הנשיאים מוטל לקדם את ישראל בעבודת השם וזה מה שרצו הנשיאים לעשות.

כאשר נתבונן על נשיאת קרשי המשכן שהיו על העגלות, נמצא שהיו 48 קרשים אורכן עשר אמות, רוחב אמה וחצי, עובי אמה. תשעה עמודים, גובהם עשר אמות, עובי אמה. שישים עמודים, גובהם חמש אמות, עובי אמה. אם נחשב את משקל העצים שהיו גם מצופים זהב, נקבל משקל עצום ובלתי נתפס שהיו שש עגלות בלבד נושאות ולהם שניים עשר שוורים שצריכים לגרור אותם במשך ארבעים שנה במדבר, בחול מדברי שקשה להליכה.

אם כן, נמצא שראו ישראל נס פלאי כאשר היה המשכן נע במשך ארבעים שנה. אמרו הנשיאים, אם יבואו מספיק לוויים ויישאו את המשכן, הנס לא יהיה מוחשי. אבל כאשר ישנם רק שש עגלות ושניים עשר בקר, וודאי שמדובר בנס.

אומר **הכוזרי**: שהמשכן הוא כנגד גוף האדם וכרגע עוסקים אנו במעטפת המשכן ולא בכלים עצמם ובזה היו רואים ישראל נס ארבעים שנה. אמרו הנשיאים, יהודי שהוא כנגד גוף המשכן ולא המעטפת, וודאי שראוי הוא לניסים. ברגע שיעשו ישראל ככל יכולתם, את השאר יעשה להם השם בדרך נס. ליהודי אסור ליפול לייאוש, אם תחליט שאתה מסיים את הש"ס, מבין סוגיה ותקבל את זה עליך בקבלה, הקב"ה יעשה שתעמוד בקבלה שלקחת על עצמך. האדם רק צריך את הקבלה הראשונה.

זה המסר של הנשיאים, הם קופצים ומביאים את העגלות והקב"ה אומר שכיוונו לדעתו. בן של מלך שיקבל על עצמו להתחיל ללמוד, ייזמן לו השם ניסים ויראה ישועה בלימוד.

ונראה שהשם מתנהג עם ישראל בניסים. אומר **הרמב"ן** על הפסוק **וַיֵּאָזֶן כִּי שָׁטִיתָ תַּחַת אֵיֶשֶׁת וְכִי נָטַמְתָּ וַיִּתֶּן אֵישׁ בָּךְ יָתָּהּ שֶׁכָּבְדָהּ מִבְּלִעְדֵי אֵיֶשֶׁת**: "והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה, שהוא פלא ונס קבוע (יש בדבר גילוי אלוקי שהיו רואים את התוצאות מייד, מה שאין כן בכל התורה כולה אפילו לא במעשר, שאומנם מתברך האדם אך בדרך נסתרת) שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום. כי חפץ למען צדקו לייסר הנשים, שלא תעשינה כזימת יתר העמים (לא רוצה הקב"ה בפריצות) ולנקות ישראל מן הממזרות, שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם (רוצה ישראל כשרים) ולפיכך פסק הענין הזה משעה שנתקלקלו בעבירות (אנו במעשים דוחים את ההנהגה הניסית), כמו שאמרנו, משרבו הנואפים פסקו מי סוטה". ע"י המעשים המקולקלים, דוחקים אנו את השכינה וגורמים לכך שלא נזכה להנהגה ניסית גלויה. זה מה שעשה הקב"ה עם אישה סוטה, היא עשתה מעשה בסתר והקב"ה מגלה אותה ברבים בכדי שיוקיעו אותה ישראל ותחזור השכינה לישראל.

אנו היום לא זוכים לראות את הניסים בגלל המחיצות בינו לבין הבורא יתברך. במעשים שלנו אנו דוחקים את רגלי השכינה, בחוסר שמירת העניים, באינטרנט לא ראוי וכו'. אם רק היינו מבינים איזה נזק אנו גורמים לא רק לעצמנו אלא לכלל ישראל, ייתכן וההינו נוהרים יותר. כאשר נהיה ראויים אפילו במקצת, וודאי נראה נפלאות. גם הניסים שעושה איתנו הקב"ה בסתר כיום, הם בזכות לימוד התורה, אבל חפץ הקב"ה לעשות לנו את הניסים בגלוי.

מסופר על החיד"א שהיה אב בית דין בליוורנו וניגש אליו כהן וסיפר לו שהוא חושד באשתו שנסתרה עם מישהו. אמר לו הרב, גרש אותה. הדיינים שהיו במקום הכירו את האישה וידעו שהיא ממשפחה מיוחסת. אמרו לחיד"א, ר' יוסי אמר שהמקנא לאשתו בלא עדים, אסורה לו ואין הלכה כמותו. אותו בעל לא קינא לה בפני עדים ומדוע אסרת אותה? אמר להם, אין זה מדין קינוי, אבל עליו לגרשה ולא הרחיב בדברים. הלכו אותם דיינים למשפחת האישה והקימו צעקה גדולה על החיד"א. ביקש הרב שתבוא האישה אליו וכאשר הגיע אמר לה, תעשי תשובה ואתן לך תיקון למעשיך, תקבלי את הגט ולכי לך. האישה לא הסכימה לקבל את הדברים בשום אופן. התרה בה הרב פעם נוספת וסרבה. פתח הרב את ארון הקודש וקרא פרשת סוטה מתוך ספר התורה. מייד שיצאה האישה מהמקום, התקיים בה כל הכתוב בפרשת סוטה.

אלו גדולים שידעו לקרב את השכינה ואומר הרמב"ן שנס זה היה מתרחש בדרך קבע כל יום בישראל. זה מה שביקשו הנשיאים, לקרב את ישראל בעבודת השם ועסק התורה. אם ראתה ניסים ארבעים שנה על מעטפת המשכן, על היהודי כל שכן.

אנו עומדים לפני קבלת התורה וככל שנכין את הכלים שלנו כראוי כך נזכה למלא אותם יותר. כל שנשאר לנו הוא להכין את ליבנו לאבינו שבשמיים ולקבל החלטות בעבודת השם, את השאר יעשה הבורא ויראה לנו ניסים ונפלאות.